

Баб'як В.І.

*асистент кафедри архітектурного проектування
Національний Університет «Львівська політехніка»*

ОСОБЛИВОСТІ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ЖИТЛОВИХ ОДИНИЦЬ ДЛЯ МІГРАНТІВ

Анотація. У статті проаналізовано тенденції ситуації в кількісних показниках мігрантів в європейських країнах, міжнародний досвід в регулюванні міграції, її кількості та відсоткового складу. Стаття розкриває передумови розв'язання кількісного та якісного розселення мігрантів в новому житловому середовищі, а саме його архітектурного аспекту. Аналіз кількісної складової мігрантів у суспільстві проводиться на основі матеріалів авторитетних джерел. Вивчення територіального характеру розселення мігрантів та вплив міграції на оточуюче середовище міст та сіл показує необхідність проведення досліджень у сфері аграрних, демографічних, соціальних та економічних галузях. Архітектурний аспект проблеми розселення мігрантів у житловому середовищі репрезентується пропозицією порівняльної схеми підходів до розселення мігрантів в структурі міста. Додатково наводиться розгляд проблеми житла для мігрантів, як на рівні житлових будинків так і на рівні житлової одиниці.

Ключові слова: мігранти, інтеграція мігрантів, дисперсне розселення, житлове середовище.

Стан проблеми, її актуальність і новизна. До оптимістичної, мало регульованої політики мультикультуралізму, яка виникла в Європі у другій половині ХХ ст., виникає надто багато питань, стосовно наслідків такої політики. Хвилі заворушень, терористичних актів та нелегальної міграції показують вади даного підходу і необхідність чіткого регулювання потоками мігрантів та вибору локації їхнього проживання та інтеграції в суспільство. Доцільність введення квоти, чи лімітів на потрапляння в державу мігрантів є досить дискусійною. Залучення архітектурних засобів, в дане питання, повинне бути оцінене у збалансованому розумінні усіх негативів та позитивів.

Завдання постає – яка кількість мігрантів у суспільстві є гранично допустимою чи бажаною? Мова іде про те, який відсоток мігрантів від загальної кількості громадян може співжити в житловій одиниці, без створення дискомфорту оточуючим та за допомогою яких архітектурних рішень можна таке співжиття реалізувати. Додатковим застережливим фактором є запобігання відпущення ситуації на самотік та повторення досвіду створення національних

гетто в країнах Європи та США. Дослідження в даній сфері проводяться вкрай не інтенсивно, попри актуальні виклики сьогодення.

Виклик основного матеріалу. Передусім слід розглянути передумови розв'язання проблеми кількісного та якісного розселення мігрантів в новому житловому середовищі, а саме його архітектурного аспекту. Перш ніж осмислити і запропонувати якісь архітектурні рішення потрібно сформулювати смисловий ланцюжок: кількісна складова мігрантів у суспільстві – ставлення громадян країни до мігрантів та міграції загалом - територіальний характер розселення мігрантів та вплив міграції на оточуюче середовище міст та сіл.

Кількісна складова мігрантів у суспільстві. Для визначення конкретного відсотка та вивчення реального стану речей в даній сфері, розглянемо міжнародний досвід, разом з статистикою у сфері міграції:

- У США діє Закон про імміграцію та громадянство, або ж як його називають, Закон Харта Саллера (*the Hart-Cellar Act*). Даний закон регламентує максимальну кількість мігрантів, котрих приймає США, така кількість становить 170000 чоловік [1.], тобто 0,053% від населення США, яке складає близько 318900 тисяч чоловік.[2.]. Кількість американського населення іноземного походження у США збільшились з 4,7% у 1970 році, до 11,1% у 2000 році. [3.], а у 2010 році становив 13% [4.]. Паралельно з урегульованою міграцією збільшується нелегальна міграція і як наслідок – розгортання невдоволення серед громадськості [5.].

- У Європі середній показник мігрантів у суспільстві становить 7%, але ця цифра не є однаковою у всіх країн членів ЄС. До прикладу у ряді країни такий показник більший за 10% (Німеччина – 22,92%, Італія – 15,21%, Іспанія – 14,77%, Франція – 13,6% а також Велика Британія – 12,3%), а в інших – не досягає і 4% (Греція – 3,23%, Австрія – 2,85%, Бельгія – 2,19%, Швеція – 1,85%, Чехія – 1,25%, Данія – 1,12% та Польща – 0,2%) [4.].

При огляді міжнародного досвіду пропонується орієнтуватись на європейський досвід і визначити розрахунковий відсоток мігрантів в українському суспільстві на рівні 7% (дане рішення опирається на безпосередню географічну близькість з Україною, культурні зв'язки а також вектор розвитку суспільства). Дані показники не включають в свою структуру прошарок високо кваліфікованих працівників, котрі самостійно здатні забезпечити власні потреби в житлі і моделі інтеграції в суспільство. Зазначена група мігрантів заповняє нестачу певних спеціальностей і не є конкурентом широкому прошарку населення.

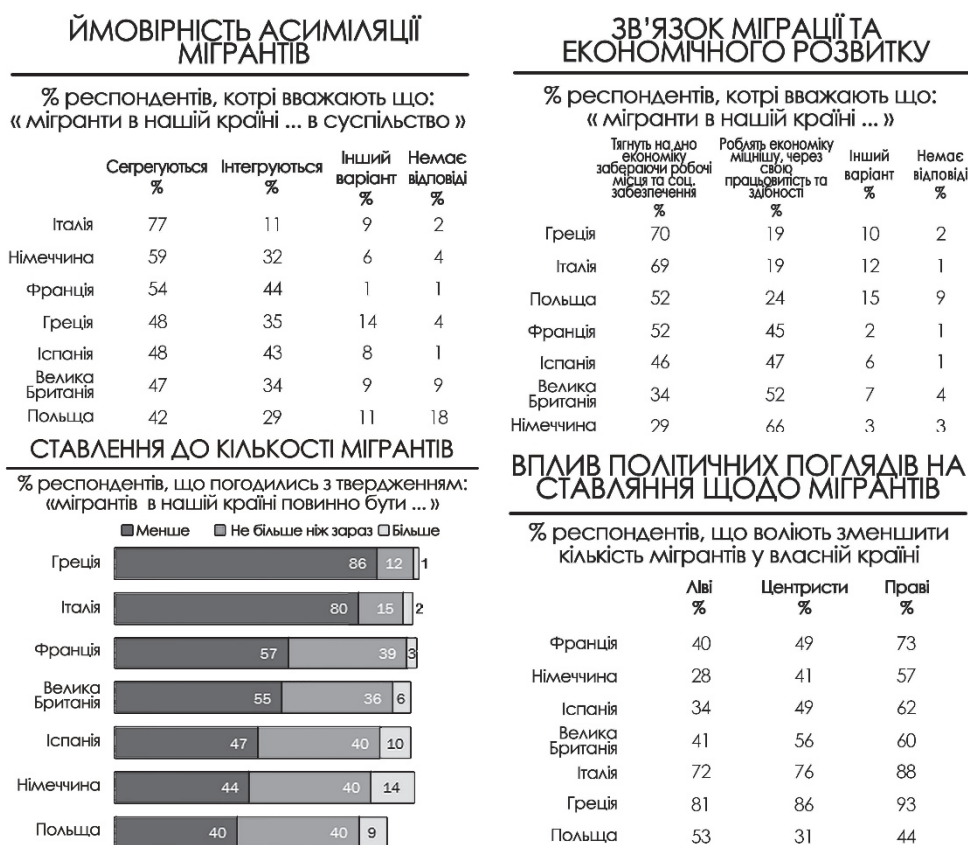

Рис.1 Статистика ставлення громадян ЄС до мігрантів [6.]

Наведені вище цифри, разом з статистичною інформацією про негативне ставлення та перестороги громадян ЄС перед мігрантами, настановлюють на думку, що упереджене ставлення формується не тільки через відсоток мігрантів у суспільстві, а ще й через економічне становище країни, домінуючі політичні погляди та рівень освіченості громадян. Так за свідченнями соціологів, люди без вищої освіти частіше вбачають у мігрантах загрозу власному економічному благополуччю (тільки 18% випускників британських вузів та 51% осіб без вищої освіти).[6.]

Дана статистика показує наскільки великий потенціал являють собою мігранти в країнах з врегульованою міграцією і толерантно налаштованим суспільством.

Територіальний характер розселення мігрантів та вплив міграції на оточуюче середовище міст та сіл. При вивченні сегменту ринку праці мігрантів в різних країнах вирізняємо індивідуальну специфіку у кожному випадку зокрема, як наслідок - статистичні цифри по кожній окремій країні різняться. Проведеним дослідженням підтверджено попит в будівельній галузі, виробництві, сільському господарстві, торгівлі та сфері побутового обслуговування [6, 7].

- 78% мігрантів в Європі є працездатного віку від 15 до 64 років. Статева структура мігрантів є однаковою – 50% мігрантів чоловічої статі і 50% жіночої [4.].

Дана статистика показує наскільки великий потенціал залучення мігрантів у економіку країни (в якості трудових резервів в широкому спектрі галузей економіки) а також що значна частина мігрантів мешкатиме в безпосередній близькості до виробничих чи аграрних потужностей. Звідси можна припустити, що є дві групи мігрантів, котрі характеризуються різними полюсами притягання в виборі локації проживання та ведення трудової діяльності. Можна умовно розділити мігрантів на такі групи – група мігрантів зв'язана з урбаністичним середовищем (спеціалісти та робочі задіяні у виробництві, будівництві, торгівлі і сфері обслуговування) та група мігрантів зав'язаних на сільсько-господарчого середовища (мігранти задіяні у агросекторі). Мова іде про характерні взаємозв'язки між мігрантами та територіальною характеристикою умов праці (галузі господарства).

Знаючи реалії з житловим фондом в аграрних районах України, а саме в селах, питання розселення мігрантів не являє собою великих труднощів. Дане припущення базується на тому, що населення сіл невпинно скорочується, орієнтовно на 0,7% в рік, створюються такі явища як «мертві» або на пів пустуючі села [8.] – тим самим створюючи сприятливі умови для «хвилі наводення» мігрантами сіл. В даному аспекті слід зберігати рекомендований відсоток мігрантів в структурі поселення, з метою уникнення замкнених колоній мігрантів чи масової сегрегації відносно корінного населення.

Не потрібно забувати про невизначену кінцеву стратегію виведення сіл та малих населених пунктів спрямованих на аграрний сектор економіки з затяжної соціальної, демографічної, економічної кризи. За таких умов вкрай важко лише суто архітектурними методами та рішеннями в комплексі вирішити дану проблему.

Архітектурний аспект інтеграції мігранта (а саме його помешкання) у структуру сіл потребує окремого масштабного вивчення та моделювання можливих варіантів розвитку, котре буде опиратись на аграрні, демографічні, соціальні та економічні дослідження та можливі стратегії розвитку даних територій.

Проблема розселення мігрантів в промислових районах (як правило міста) потребує вивчення та рекомендацій по реалізації. Розроблені рішення повинні ґрунтуватись на аспекті гармонійного влиття нового житла, або пристосуванні існуючого, у вже сформоване урбаністичне середовище, якому характерно:

- приріст міського населення в наслідок внутрішньої міграції

- висока щільність забудови
- брак житлового фонду для задоволення потреб населення
- висока ринкова вартість
- упереджене ставлення до можливого сусідства з мігрантами

Архітектурний аспект влиття мігранта (а саме його помешкання) у сформоване урбаністичне середовище відіграє ключову роль в розв'язанні даної проблеми. І проявляється в потребі вирішення даного питання на рівні міста, району та будинку – з метою уникнення анклавів та гетто та створення дискомфорту оточуючим мешканцям.

Архітектурний аспект проблеми розселення мігрантів у житловому середовищі. Вище наведені акценти проблеми розселення мігрантів в урбанізованому середовищі показують доцільність детального розгляду проблеми урбаністичних та архітектурно-просторових умов інтеграції, а отже предметом дослідження є:

- територія міста та його райони
- житлові будинки
- житлова одиниця (квартира)

Розгляд проблеми житла для мігрантів на рівні міста та його районів. Принцип дисперсного розселення лежить в основі розпорошення мігрантів по території всього міста з недопущенням утворення районів їх скупчення, що породжує явище геттоїзації і деградації міського простору чи певних його частин. Якщо на цьому етапі припуститись помилок – з заглибленням в менші масштаби, проблеми лише збільшуватимуться і їхнє вирішення потребуватиме значних ресурсів.

Прийнятий показник кількості мігрантів у просторі українських міст в 7%, повинен імплементуватись через дисперсне розселення мігрантів - як в периферійних районах міста, так і в районах що розташовані поблизу з центром міста (чи з центрами – у поліцентричних системах міст). Допускається створення незначних робочих гуртожитків безпосередньо на території підприємств де працевлаштовані мігранти чи на території де мігранти здійснюють трудову діяльність [9.]. Рівно ж з тим, повинні відбуватись процеси «акліматизації» мігрантів до нового міського середовища та відповідальності за його баланс, як це описує д. арх. Л. Б. Коган. [10.].

Рівномірне дисперсне розселення по території усього міста та кварталів дозволяє рівномірно розподілити навантаження на сферу громадського транспорту, обслуговування, медичну (поліклініки та лікарні) освіти (дитячі садочки та школи). Особливої уваги заслуговує ефект від даного методу розселення, що виливається в інтеграцію дітей мігрантів в середовище вже сформованого суспільства, а саме формування в них ідентичності з країною

проживання у нашому випадку Україною. Завдяки таким методам виховується повноцінні громадяни, за зразком «плавильного котла» країн Північної Америки [11.].

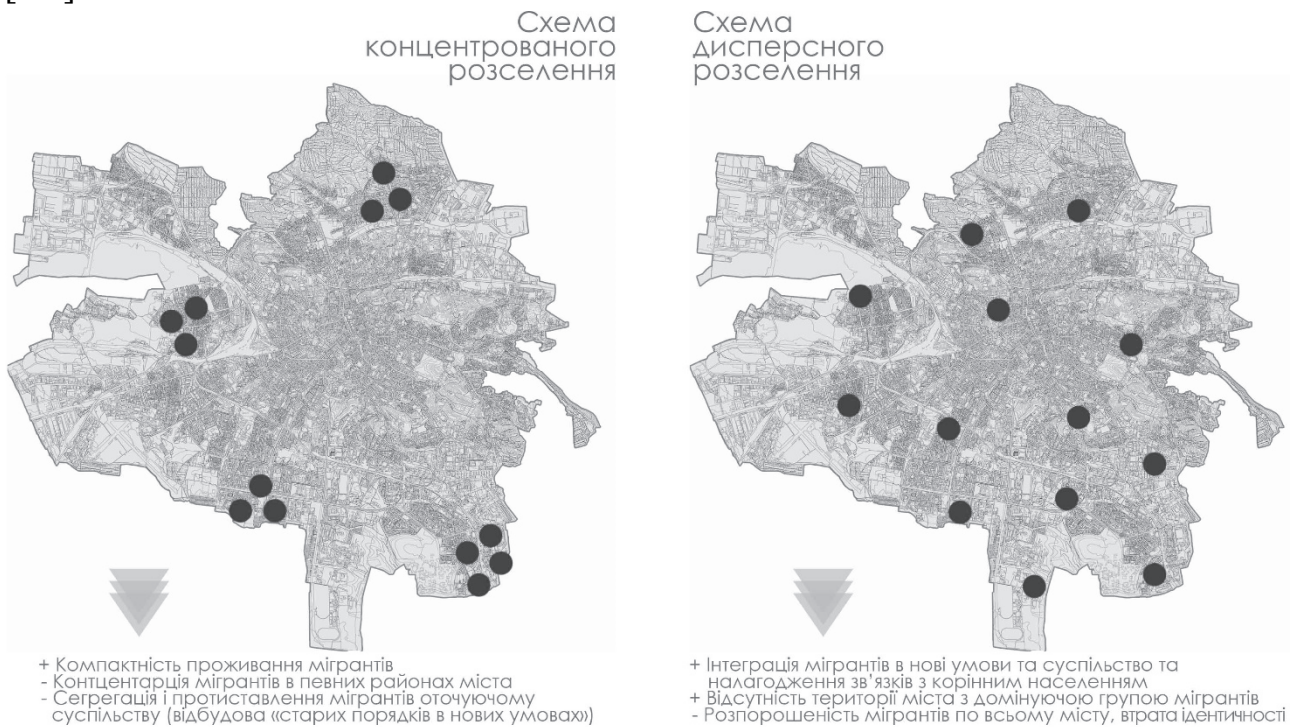

Рис.2 Схема підходів до проблеми розселення мігрантів в структурі міста

Розгляд проблеми житла для мігрантів на рівні житлових будинків. Одиниця забудови, котрою зараз найчастіше оперують у своїй діяльності міські управління та забудовники є житловий будинок, а його поєднання між собою, у певній кількості маніпулятивно називається кварталом. Звідси випливає розуміння того, що роз'яснення специфіки інтеграції житла для мігрантів у структуру вже існуючої чи створюваної житлової забудови міста є пріоритетним завданням даної теми. Рівень осмислення території усього міста і її раціонального використання є досить вузько кваліфікованим і не завжди використовується широким колом спеціалістів у сфері житлової політики, житлового будівництва чи житлового господарства. Частіше використовується менший масштаб, через свою наглядність, осяжність процесів і рішень, а рівень будинку чи групи будинків є саме таким.

Доцільним є влаштування в одному будинку не більше одного помешкання для мігрантів, це запобігає скупченню мігрантів а також втручання в конструктивну частину будинку. Для запобігання архітектурно-планувальних чи конструктивних змін житлових будинків, оптимальним буде трансформація однієї з квартир чи існуючого нежитлового приміщення під потреби проживання мігрантів. Дане рішення дозволяє впроваджувати такий підхід до усіх типів

житлової забудови і не потребує залучення значних коштів на фазу нового капітального будівництва [12.].

Розгляд проблеми житла для мігрантів на рівні житлової одиниці. Визначивши місце житла для мігрантів в структурі цілого міста та на рівні будинку, постає питання архітектурно-планувального вирішення такого житла та його відмінності від житла неспеціалізованого проектування. Одна з головних вимог, що постає перед влаштуванням такого житла – мобільність і універсальність рішення, що повинно забезпечити швидку зміну конфігурації, пристосовуючись під нові потреби і функції, а при потребі – трансформацію в неспеціальне житло (призначене для експлуатації широкого кола споживачів).

Проведено нерепрезентивне дослідження серед українських мігрантів закордоном в останньому кварталі 2014 року показало основні тенденції в ставленні до житла в осіб ідентифікованих як «мігранти». Результати показують такі результати:

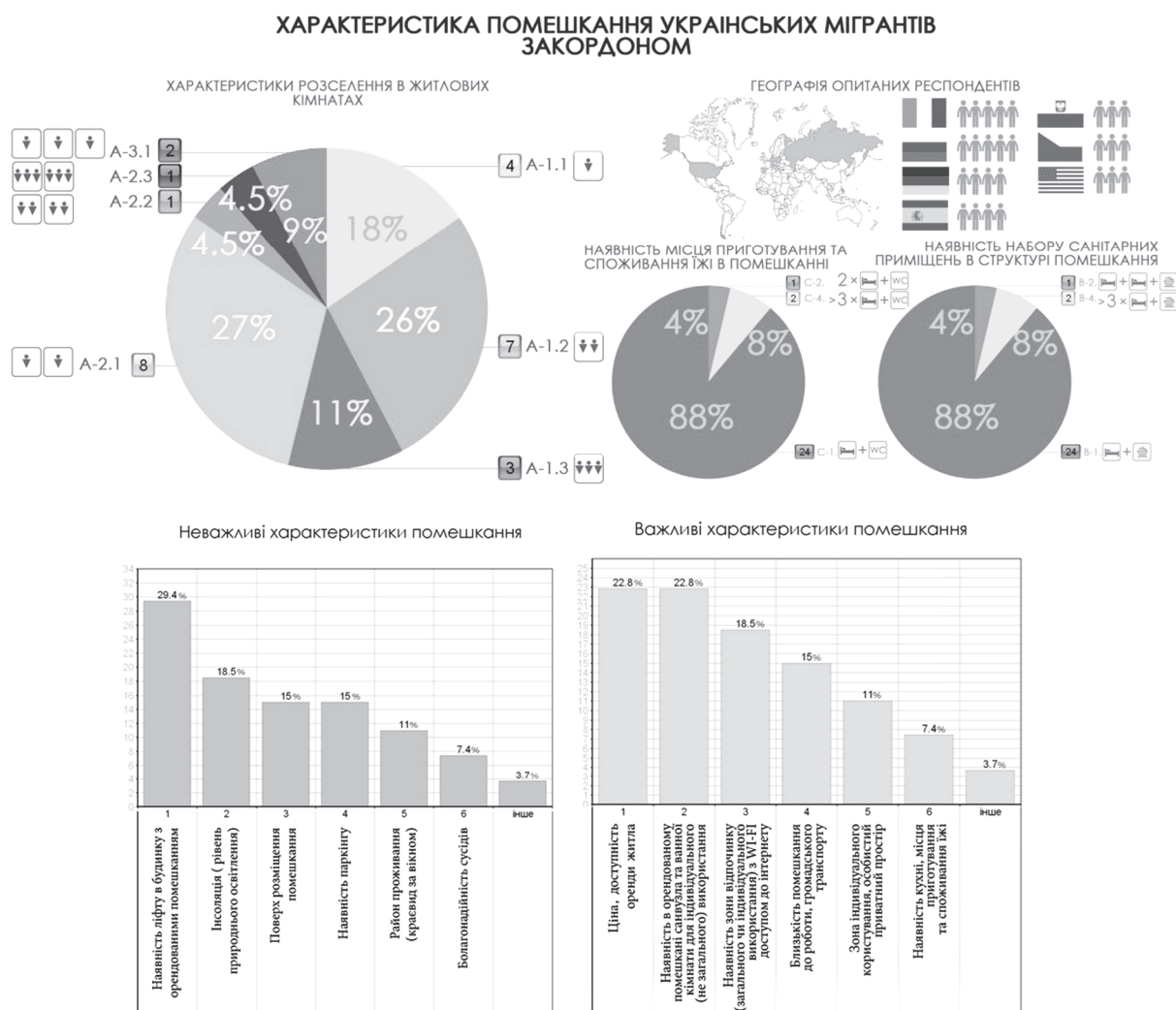

Рис.3 Результати дослідження оцінки мігрантами житла

Як стає зрозумілим з результатів дослідження, мігранти ставлять певні вимоги до житла (які виходять з реального положення речей в побуті мігрантів), допускаючи відступи від нормативів прописаних для житла загально використання. Таким чином, деякі з нормативів проектування житла можна пом'якшити, адаптувавши їх під потреби та можливості економічної реалізації проекту. Моральну сторону даного рішення підтверджує існуюча альтернатива даному житлу в самовільному обладнанні мігрантами підвалів, аварійних будинків та проживання великої кількості мігрантів в непристосованому під такі потреби житлу [13.].

Шляхів і комбінацій по створенню житла для мігрантів в структурі будинку можна перелічити багато, усі вони можуть базуватись на вже існуючих розробках компактного житла та інтеграції його в структуру неспеціалізованого житла. Як один з варіантів, по влаштуванню житла для мігрантів, можна розглянути інтегрування в помешкання житлових модулів-боксів:

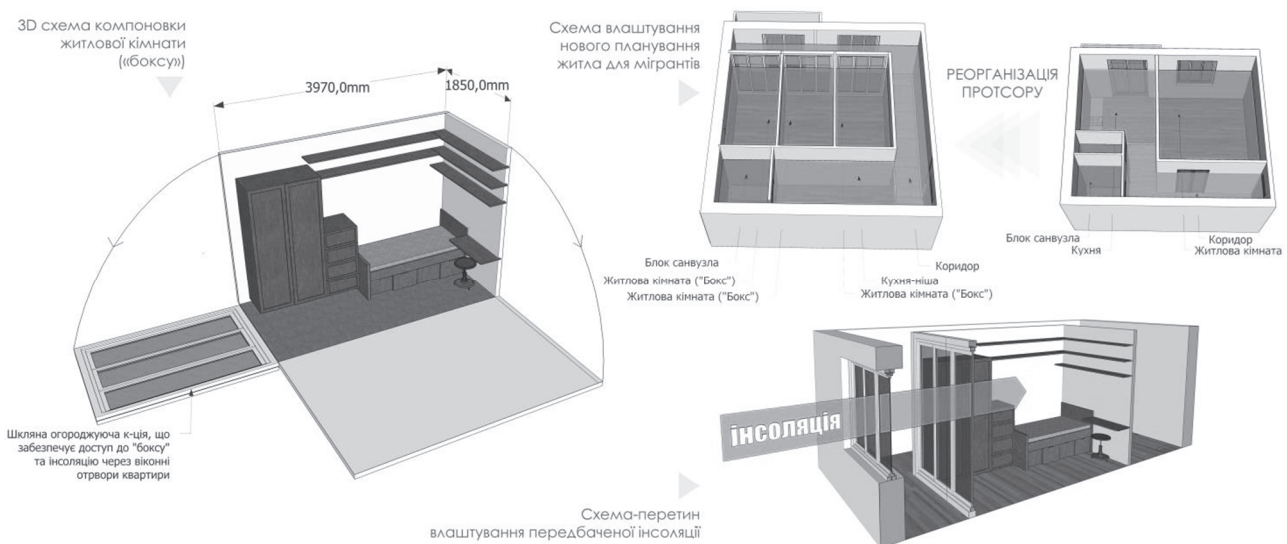

Рис.3 Схема влаштування житла для мігрантів за допомоги житлових «боксів»

Висновки: на основі проведених досліджень можна закріпити гіпотезу про якісне інтегрування житла для мігрантів в площину населеного пункту. Проведені дослідження слугують базою для майбутніх напрацювань та досліджень за різними науковими векторами за напрямом вивчення міграції.

Література

1. Immigration and Nationality Act, a.k.a. the Hart-Celler Act (An Act to amend the Immigration and Nationality Act, and for other purposes) [Електронний ресурс] // Puplic Law. – 1965. – Режим доступу до ресурсу: <http://library.uwb.edu/Static/USImmigration/79%20stat%20911.pdf>.
2. U.S. and World Population Clock [Електронний ресурс] // U.S. Census Bureau. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.census.gov/popclock/>.

3. Welcome to QuickFacts [Електронний ресурс] // U.S. Census Bureau. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.census.gov/quickfacts/>.
4. Immigration in the eu [Електронний ресурс] // European Commission. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/infographics/immigration/migration-in-eu-infographic_en.pdf.
5. Lauren F. Anti-Immigrant Hate Coming From Everyday Americans [Електронний ресурс] / F. Lauren, W. Staff // U.S. News.. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.usnews.com/news/articles/2014/07/24/anti-immigrant-hate-coming-from-everyday-americans>.
6. Chapter 3. Most Support Limiting Immigration [Електронний ресурс] // Pew Research Center. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pewglobal.org/2014/05/12/chapter-3-most-support-limiting-immigration/>.
7. Migrant workers: What we know [Електронний ресурс] // BBC. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/6957171.stm. PASSEL J. IV. Social and Economic Characteristics [Електронний ресурс] / J. PASSEL, D. COHN // Pew Research Center. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pewhispanic.org/2009/04/14/iv-social-and-economic-characteristics/>.
8. Velma Fan C. Foreign-Born Wage and Salary Workers in the U.S. Labor Force and Unions [Електронний ресурс] / C. Velma Fan, J. Batalova // Migration Information Source. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.migrationpolicy.org/article/foreign-born-wage-and-salary-workers-us-labor-force-and-unions>.
9. 0.Ткач Д. В Україні щотижня зникає одне село [Електронний ресурс] / Д. Ткач // Тиждень.ua. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://kyrtag.kg/news/v-moskve-kyrgyzskie-migranty-zhivut-po-20-chelovek-v-kvartire/>. Модульные здания и быстровозводимые сооружения [Електронний ресурс] // Завод Атолл металлоконструкций. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://atollsib.ru/products/vakhtovye-poselki/>.
10. Коган Л. Б. 11. О городской ответственности общества [Електронний ресурс] / Л. Б. Коган // Московский архитектурный институт АМИТ. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.marhi.ru/АМИТ/2012/special_12/kogan/kogan.pdf.
11. Плотникова А. «Плавильный котел», «миска с салатом» или «историческая общность»? [Електронний ресурс] / Анна Плотникова // Голос Америки. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.golos-ameriki.ru/a/ap-europe-day-2011-09-25-130524863/245640.html>.
12. Онищук Г. І. Реконструкція житла в Україні: досвід, проблеми та шляхи їх вирішення / Г. І. Онищук. – Харків: Коммунальное хозяйство городов, 2014. – 322 с. – (Комунальне господарство міст).
13. В Москве кыргызские мигранты живут по 20 человек в квартире [Електронний ресурс] // Кыргызское телеграфное агентство. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://kyrtag.kg/news/v-moskve-kyrgyzskie-migranty-zhivut-po-20-chelovek-v-kvartire/>.

Аннотация

В статье проанализированы тенденции ситуации в количественных показателях мигрантов в европейских странах, международный опыт в регулировании миграции, ее количества и процентного состава. Статья раскрывает предпосылки решения количественного и качественного расселения мигрантов в новой жилой среде, а именно ее архитектурного аспекта. Анализ количественной составляющей мигрантов в обществе проводится на основе материалов авторитетных источников. Изучение территориального характера расселения мигрантов и влияние миграции на окружающую среду городов и сел показывает необходимость проведения исследований в области аграрных, демографических, социальных и экономических отраслях. Архитектурный аспект проблемы расселения мигрантов в жилом среде представляется предложением сравнительной схемы подходов к расселению мигрантов в структуре города. Дополнительно приводится рассмотрение проблемы жилья для мигрантов, как на уровне жилых домов так и на уровне жилой единицы.

Ключевые слова: мигранты, интеграция мигрантов, дисперсное расселение, жилую среду.

Abstract.

The article analyzes trends in quantitative terms the situation of migrants in European countries, international experience in the regulation of migration, its number and percentage composition. The article reveals the prerequisites for solving quantitative and qualitative migrants settling in a new residential environment, namely its architectural aspect. Analysis of the quantitative component of migrants in society is made on the basis of authoritative sources. The study of the territorial nature of the resettlement of migrants and migration impact on the environment of cities and villages shows a need for research in agricultural, demographic, social and economic sciences. The architectural aspect of the problem of resettlement of migrants in the living environment of the proposal is represented as a comparative schemes proposal of the approaches to the settlement of migrants in the structure of the city. Additionally consideration is given to the problem of housing migrant workers both at the level of residential buildings and at the level of residential units.

Keywords: migrants, integration of migrants disperse settlement, housing environment.